

Közösségépítő Agorák Magyarországon

Terek, emberek, közösségek

A Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Pedagógiai Társaság az „Ünnepnapok az életen át tartó tanulásért 2015” rendezvénysorozat keretén belül tartotta meg október 27-én hagyományos könyvbemutató teadélutánját a Nemzeti Művelődési Intézet Corvin téri székhelyén. Itt került elsőként Budapesten bemutatásra az exkluzív küllemű, tartalmában is magas színvonalú tájékoztatásra törekvő *Közösségépítő Agorák Magyarországon – Terek, emberek, közösségek* című album a Nemzeti Művelődési Intézet kiadásában, Dr. Németh János István szerkesztésében.

A könyvet Sente Béla, a Csabagyöngye Kulturális Központ igazgatója, valamint a Kulturális Központok Országos Szövetségének elnöke mutatta be.

A Krisztus előtti 4. század fordulóján valószínű, a világtörténet legtömörebb szellemi forradalma zajlott egy Debrecen vagy Nagyvárad nagyságú városban. Itt és ekkor élt majdnem mindenki, aki az európai kultúra megalapozásában döntő szerepet játszott. A klasszikus kor legnagyobb szónokának például Démoszthenészt tartják, aki politikai ellenfele volt annak az Iszokratésznek, aki Kr. e. 392-ben létrehozta az első szónoklati iskolát Athénban. Szókratész, Gorgiasz, Platon, Thuküdidész, Xenophón, Antiszthenész, Arisztotelész mind ebben

a pezsgésben éltek, többségében ismerték is egymást, hatottak egymás gondolkodására, s nem melleleg, vagy így vagy úgy, mindannyian hatottak például a szónoklás mesterségére is. De majd mindannyian filozófusok is voltak. És matematikusok is. S történetírók. Thuküdidész megalapozta például a modern történetírást, Arisztotelész az esztétikát, Platon a szociológiát. Theophrasztosz, a botanika atyja, az „isteni beszédű”, aki a peripatetikus iskola igazgatói székébe ülhetett Arisztotelész után, fennmaradt retorikai írásaiban például megteremti a kommunikáció tudományának alapjait is, mert megkülönbözteti a beszéd kognitív és interaktív szintjét. Ezek az emberek ott tébláboltak nap mint nap az athéni agorán, és szédítették egymást, meg a járókelőket, vagy tornacsarnokokban, úgynevezett *gümmaszion*okban osztották az észet a tátott szájú hallgatóságnak.

Képzelnék el egy nagy csarnokot, amely mellett van még egy-két kisebb konferenciaterem, egy étterem, egy wellness-központ, egy zeneterem, egy könyvtár és egy többcélú szórakozásra alkalmas helyiség is! Ismerős összetétel? Többet is kiástak Görögországban, Athénban, Olümpiában, Hierapoliszban, Epheszoszban...

„A kultúra várost épít” volt a jelmondata annak az uniós finanszírozású infrastruktúrális programnak, melynek

felhívásai 2008-ban láttak napvilágot, s melyek kiemelten olyan megyei jogú városoknak szóltak, amelyek jövőképükben fontos szerepet szántak a kultúra településfejlesztő erejének. A program az *Agora* nevet kapta, utalva ezzel a feladat közéleti fontosságára, a helyi társadalomban betöltött koordinációs és párbeszéd-teremtő szerepére. A két kiírás közül az egyik, az *Agora-PóLUS* a 2005-ben fejlesztési pólusokká emelt nagyvárosainkat érintette, míg a másik, a szimplán *Agora* nevű szólt a többi megyei jogú városnak.

A projekt infrastrukturális fejlesztő szakasza nagyjából le is bonyolódott, úgyhogy 2015-re elérkezettnek látszott az idő a számvetésre. Ezt a számvetést tartom most a kezemben. Gyönyörű könyv. Arról szól, hogy a 19. század végi színházépítések óta a magyar művelődés nem kapott ilyen mérvű infrastrukturális támogatási csomagot, mint az *Agora*-program.

Én egy ilyen intézményben dolgozom, de azt kell mondjam, ma még fel sem tudjuk fogni ennek a dolognak a kultúrtörténeti jelentőségét. Valószínű, a közel ötszáz IKSZT-vel, a több tucatnyi művelődési házat érintő belváros-rehabilitációs felújítással, a MOM-al, a RAM-mal, és a következő hét évben várható TOP-on belüli közművelődési fejlesztésekkel együtt olyan mértékű értékfelhalmozásról szól majd évtizedek múltán az utókor,

mint amit az a bizonyos 19. századvégi színházfejlesztés jelentett. Az pedig napjainkig ér, s érvényes marad még évtizedekig... És ez azért fontos különösen, mert lényegében nem az épületekről volt akkor sem szó, hanem arról hogy a magyar kultúrát megtartó anyanyelv méltó templomokat kapott az ország minden szegletében. Ez a kulturális tartalomfejlesztési modell volt az, amely történeti jelentőségűvé vált – s azzá válhat ez a mostani innováció is...

A könyv *Bevezetője* rövid összefoglalás a programról, majd olvashatunk a görög agorák szellemiségének időszerekről, s örökségéről, melynek segítségével eljutunk a demokrácia – egy Klebelsbergi diszciplínát ide illesztve: a *kulturális demokrácia* – mai problematikájáig, melynek kulcsszereplőjévé az érdekeltség – *teljesítmény* – *minőség* vezérelt ember válik, ahogy a görögországban, úgy a ma Európájában is.

A következő fejezetben megjelenik a tartalomfejlesztési alapvetés is, az *Agora-modell*, mely most már tizenhárom nagyvárosban és annak vonzáskörzetében határozza meg a közművelődés napi szakmai teljesítményeit és kvalitását. Gazdasági és munkaerő-piaci hatásokról, népeségmegtartó erőről olvashatunk itt a közművelődést illetően.

A pályázat fő céljai a következők voltak:

1. *Multifunkcionális közösségi központ létrehozása*
2. *Közösségi, képzési és élményfunkciók egy komplexumba történő telepítése*
3. *Területi közművelődési tanácsadó szolgáltató funkció kialakítása*

Filozófiája az *integritás*...

Integritás a közösségek alkotó együttlétében, az egész életen át tartó tanulás széles lehetőségeiben, város és vonzáskörzet együttlétében.

Gyakorlata a *multifunkcionalitás*...

Ezzel szolgálja ki ezt a hihetetlenül összetett és követelőző kort. Mert szolgáltatásai sokszínűek, hihetetlenül komplexek és élményszerűek, s ami nagyon fontos, elérhetőek és fenntarthatóak... Ettől korszerűek, s jövőorientáltak.

Éltetője: a *minőség*...

Minőségi körülmények, minőségi szervezőmunka és minőségi kínálat. És itt, a minőségi körülményeknél kell kitérnünk a könyv egy fontos megállapítására, hogy az Agora-program építőművészeti jelentősége is messze túl mutat önmagán.

A könyv következő része áttekinti a már működő agorákat. Előbb az általános célú *Agora-konstrukciót*, melynek célja egy olyan közművelődési intézményrendszer kialakítása volt, amely összekapcsolhatja a közoktatási és közművelődési rendszereket, javíthatja az élethosszon át való tanulás feltételeit, s magas színvonalú kulturális szolgáltatásokat biztosít. Az ehhez rendelkezésre álló 14,6 milliárd forintos forrásra 2008-ban egy kétfordulós pályázatot írt ki a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség. A tizennégy pályázó város közül végül heten értek célba.

Elsőként *Kaposvár*, ahol az Együdvé Árpád Kulturális Központot 2011. augusztus 13-án egy nagyszabású Rippl-Rónai kiállítással nyitották meg. Az 5100 m²-es üvegalotában 400 fős rendezvényteret, képtár, próbatermek, művészeti alkotótér, kávézó és étterem várja a látogatókat.

A *hódmezővásárhelyi* Bessenyei Művelődési Központ 2012. augusztus 31-én nyitott, a megújított régi Ház mellett egy új épülettel is gazdagodva.

Ezután 2013. január 22-én következett *Békéscsaba*, ahol a régi Ifiház

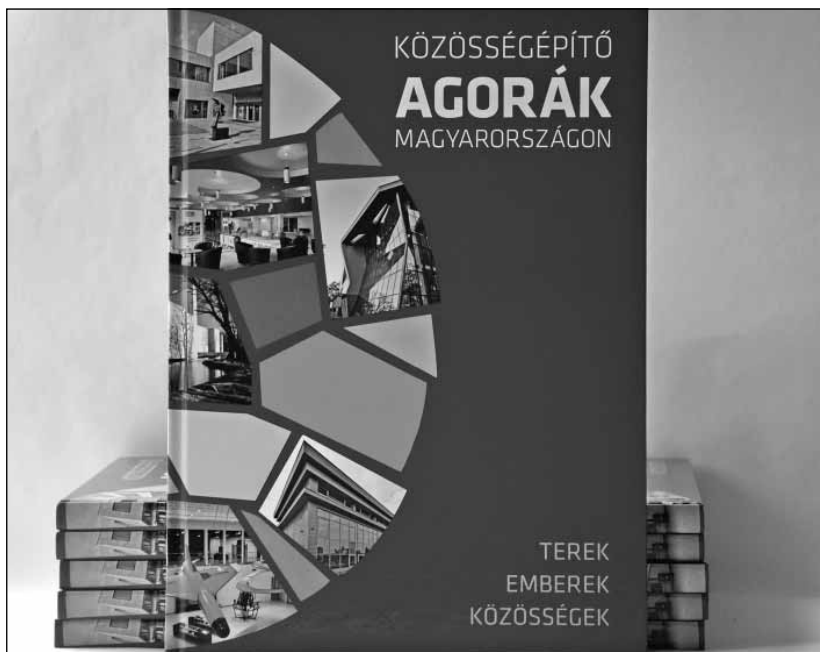
megújított épülete a Csabagyöngye nevet kapta. 6.100 m²-es alapterületen két összenyitható rendezvényteret, két 150 fős terem, 4 önálló kiállítótér, 13 foglalkoztató, zöldtető, víz-menti terasz, vendéglátóhely, öltözők, irodák, műszaki terek alkotják az épületet.

Még ugyanez év áprilisában megnyílt *Tatabányán* a Vértességi Agorája. A több mint 6500 négyzetméteres épületkomplexum közművelődési és közösségi feladatokat lát el. Az intézményben színházterem, kamaraterem, kortárs kiállítótér, foglalkoztatók, kávézó és étterem várja a látogatókat.

Szekszárdon az Agora-program eredményeként a komplex szolgáltatásokra képes 7600 m²-es épület együttesben korszerű színházterem, rendezvényterem és moziterem jött létre, a kiválóan felszerelt foglalkoztatók mellett kényelmes pihenő- és vendéglátótér, s külön épületben a Művészetek Háza szolgálja a magas szintű kulturalközvetítést. A megnyitóra 2013 augusztusában került sor.

A következő nyitásra egy évet kellett várni. *Szolnokon* a meglévő kulturális központ mellé egy új szárny épült. Az agora-épület többfunkciós földszinti tere mellett előadóteremmel, kiállítótérrel, gyermekjátsszóval, új foglalkoztatókkal gazdagította az „Aba-Novák” kínálatát.

A *nyíregyházi* Agora 2015 januárjában nyitotta meg kapuit. 1700 négyzetméternyi közösségi és 1100 négyzetméter multifunkcionális teret

A „Környékünk Művelődési Központja” Szegeden. A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja. A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

A központi épületrendszerhez kapcsolódik a területen található meglévő művelődési ház, egy Taurinform Iroda és két művelődési kiállítóhely.

Különböző területek összekapcsolása. A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

A képen látható az épület külső része, amely a városi környezetbe illeszkedik. Az épület modern, funkcionális és kényelmes, az Agora központjának céljait szolgálja.

alakítottak ki, és egy közel 700 négyzetméteres rendezvényter áll a vendégek rendelkezésére.

A bemutatásban ezután az *Agóra PóLUS*ok következnek, melyek egy, a felsőoktatáshoz szorosan kapcsolódó konstrukció részesei, közvetlen céljuk olyan közművelődési intézmények létrehozása, melyek egy helyen biztosítják az adott pólus tematikájához illeszkedő ismeretterjesztő funkciókat és a helyi társadalom igényeire összpontosító közösségi szolgáltatásokat. Az *Agóra PóLUS*okban a látogatók interaktív módon ismerhetik meg az adott város felsőoktatásához és gazdaságához kötődő tudományterületeket, elősegítve ezzel a pályaválasztást és a munkaerő-piac kedvező térségi alakulását. Egyúttal ezek az *Agóra-PóLUS*-ok az egyetemek közösségkapcsolati pontjaiként is működnek, bemutató azok szakmai műhelyeit, tudományos eredményeit. Itt 8,3 milliárd forint támogatás állt összesen a pályázók rendelkezésére.

Az első *Agóra-PóLUS* Győrben nyílt 2012 márciusában a Széchenyi Egyetem területén. A neve mind tematikáját, mind megvalósítási formáját elárulja: *Mobilis Interaktív Kiállítási Központ*. A Wankel-motor dugattyúját idéző két szintes épület egy 3000 m²-es tudományos élményközpont, centrumában a gépek, s kiemelten az autók technikai rejtelmeivel. Célja a minden korosztályt megérintő, műszaki kreativitásra építő ismeretterjesztés, és az, hogy a fiatalok kedvet kapjanak a mérnöki munkához. A Mobilis így nem csak a győri egye-

tem, hanem a helyi járműipar háttér-intézményévé is válhatott.

Szegeden a *Szent-Györgyi Albert* *Agóra* mintaszerű szimbiózisa egy közművelődési intézménynek és egy tudományos ismeretterjesztő központnak. A Százszorszép Gyermekház klasszikus művelődésszervezési modelljére épült rá a Tudományegyetem informatikai látogatóközpontja és az MTA Biológia Kutatóközpontjának látványlaboratóriuma. Az épület hasznos alapterülete 6860 m². A Szent-Györgyi *Agóra* 2012 decemberében nyitotta meg kapuit.

Debrecen *Agorája* hét természeti tudományág rejtelmeibe enged bepillantást a csillagászatól az orvosbiológiáig. A Debreceni Egyetem botanikus kertjében a néhány hónapja megnyílt három szintes élményközpont 5300 m²-en várja látogatóit.

Látjuk, mindenhol vannak rendezvényterek, galériák, gyermekjátékszók, próbatermek, foglalkoztatók, kávézó és étterem, s az épületek felújítás eredményeként születtek, ahogy ezt a pályázat előírta. Az átlagos alapterület 5-6000 m², a bekerülések 1,5-2 milliárd Ft közöttiek, kiemelték a *multifunkciós terek* és a *21. századi építészeti és műszaki színvonal*. De láthatjuk azt is, ebben az azonosságban mégis tíz teljesen különböző, autonóm eredmény született!

A harmadik lépcső további három város közel 700-700 milliós támoga-

tását jelentette, így született meg a közelmúltban *Veszprém, Kecskemét* és *Szombathely* *Agora*-programja is, s a sor a „kisagorákkal” Mosonmagyaróváron, Gyulán és Hatvanban folytatódik.

A Nemzeti Művelődési Intézet komoly missziót vállalt a program fenntartásában. Egyrészt szakmai mentorságot, hisz a Kulturális Központok Országos Szövetségével együtt létrehozta az *Agóra-műhelyt*, mely szellemi találkahelye az érintett intézményeknek, másrészt kiadta ezt a kötetet, mely azt hiszem, a közművelődési szakma jelenlegi legprogresszívebb kézikönyve.

Az *Agóra-könyvben* 95 oldalon 354 színes kép örökíti meg a tizenhárom *Agóra* ezerszínű életét. A képek Dömény Csaba mellett az intézmények dokumentátorait dicsérik. A könyvterv az Arcus Stúdió munkája, a tipográfia és a borító Misik-Nagy Rita és Bogár Ágnes kiemelkedő hozzáértését igazolja. A könyv Gyomán készült, kivitelezője a KNER Nyomda.

Egy névnek kell még elhangoznia, akinek nem csak a könyv megírásáért és szerkesztéséért kell köszönetet mondanunk, hanem azért az immáron közel egy évtizedes munkáért, amelyet az *Agorák* megvalósulása és elismertetése érdekében tett. A név Dr. Németh Jánosé, aki tervezett, írt, előadott, házalt értük, vitázott, érvelt, kardoskodott, harcolt elméleti szakemberként, gyakorlati munkásként, és szervezőmunkájával illetve ezen könyvével megalapozta a közművelődés egy új szakterületét, amit munkacímén az „*Agóra-típusú közművelődési intézmények elméleti alapjainak*” nevezhetünk.

Köszönet neki, a Nemzeti Művelődési Intézet vezetőinek, és persze mindenkinek, aki hozzájárult a könyv megjelenéséhez. Büszkeséggel tölt el, hogy megtisztelték a felkéréssel, és én mutathattam be a kötetet.

SZENTE BÉLA a Csabagyöngye Kulturális Központ igazgatója, a Kulturális Központok Országos Szövetségének elnöke.